

OPINIE SEPARATĂ,

expusă în temeiul articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și al articolului 67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin Decizia nr. 48 din 14 mai 2024, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă sesizarea cu privire la controlul constituționalității articolelor 40, 52, 70 alineatele (4) și (13), 73 alin. (7) și 102 alin. (9) din Codul electoral, depusă de dnii Vasile Bolea și Grigore Novac, deputați în Parlament.

Nefiind de acord cu concluziile colegilor judecători constituționali, am formulat prezenta opinie separată din următoarele considerente.

1. Autorii sesizării susțin că articolul 52 alin. (1) din Codul electoral, care prevede obligația compensării cheltuielilor suportate de la bugetul de stat privind organizarea și desfășurarea alegerilor primarilor din contul concurentului electoral care a desemnat candidatul ales în funcția de primar, atunci când apar circumstanțe care conduc la încetarea mandatului acestuia, încalcă articolul 38 din Constituție, din perspectiva dreptului de a fi ales.

Curtea a considerat că soluția legislatorului are ca scop descurajarea primarilor să demisioneze în primul an de mandat fără vreun motiv justificat și că aceasta nu afectează dreptul constituțional menționat (a se vedea DCC nr. 48 din 14 mai 2024, § 18).

2. Totuși, la acest capăt al sesizării este relevantă Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Oficiului OSCE pentru instituțiile democratice și drepturile omului (Opinia nr. 1093/2022 pe marginea proiectului Codului electoral al Republicii Moldova din 20-22 octombrie 2022, CDL-AD(2022)025). Potrivit acestei Opinii, prevederea în discuție este atipică și, la modul practic, poate fi dificil să se calculeze cheltuielile suportate în legătură cu desfășurarea alegerilor. **Ar fi disproportionat să se ceară de la un singur candidat câștigător să ramburseze cheltuielile legate de întregul proces electoral.** De asemenea, în Opinie se menționează că soluția ar fi deosebit de problematică pentru primării care ar beneficia de un sprijin semnificativ din partea unui partid politic în vederea finanțării campaniei lor și care nu s-ar mai bucura de un asemenea sprijin după alegeri (a se vedea § 82).

3. Referitor la criticile autorilor sesizării expuse cu privire la interdicțiile stabilite de articolul 70 alineatele (4) și (13) din Codul electoral prin prisma pretensei încălcări a articolelor 32, 34, 38 și 41 din Constituție, Curtea s-a limitat doar la constatarea că autorii sesizării nu au argumentat în ce măsură normele contestate afectează prevederile constituționale invocate, afirmând doar că acestea reduc la minim sensul competiției electorale (a se vedea DCC nr. 48 din 14 mai 2024, § 19).

4. Având în vedere importanța deosebită a drepturilor fundamentale invocate (libertatea de exprimare, dreptul la informație, dreptul de a alege și de a fi ales, libertatea partidelor și a altor organizații social-politice) pentru organizarea și desfășurarea proceselor electorale într-o societate democratică și într-un stat de drept, **consider că sunt incidente prevederile constituționale menționate supra.** Prin urmare, Curtea trebuia să procedeze la examinarea fondului și să verifice caracterul

rezonabil și previzibil al conținutului articolului 70 alineatele (4) și (13) din Codul electoral și, respectiv, să se pronunțe asupra proporționalității ingerinței în discuție și respectarea echilibrului just dintre interesele concurente.

De exemplu, **textul „precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional” din teza a II-a a articolului 70 alineatul (4) din Codul electoral, prima facie**, este destul de vast și lasă loc pentru o interpretare extinsă. Acest text poate interzice abordarea subiectului regimului politic din Republica Moldova, blocând, de exemplu, în timpul campaniei electorale, discuțiile despre oportunitatea trecerii de la un regim parlamentar la unul prezidențial, etc. Aplicată în contextul electoral prevederea în discuție devine mai problematică, având în vedere importanța integrității procesului electoral pentru menținerea încrederii electoratului în instituțiile democratice. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că **interpretarea și aplicarea unor acte normative care guvernează alegerile de o manieră largă și impredictibilă este incompatibilă cu drepturile protejate de articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție**. Atunci când asemenea prevederi normative alcătuiesc baza restrângerii exercițiului libertății de exprimare, acest fapt reprezintă un element adițional care trebuie avut în vedere atunci când se examinează condițiile previzibilității pe care legea trebuie să le îndeplinească (a se vedea *OO Informatsionnoye Agenstvo Tambov-Inform v. Rusia*, 18 mai 2021, § 73).

5. Prin prisma unor astfel de raționamente trebuie să fie analizate și criticile autorilor sesizării referitoare la caracterul nerezonabil și neconstituțional al ultimei teze din articolul 70 alineatul (4) din Codul electoral, *i.e.* **„Prin derogare, prevederile respective nu se aplică în cazurile ce vizează angajamentele asumate de Republica Moldova în baza acordurilor internaționale încheiate cu Uniunea Europeană”**.

6. **Referitor la conținutul restricțiilor prevăzute de alineatul (13) din același articol criticat**, trebuie remarcat că Comisia de la Veneția și Oficiul OSCE au menționat că unele interdicții pot reprezenta o măsură disproporționată din perspectiva libertății de exprimare. Cu referire la articolul 70 alineatul (13) din Codul electoral, Comisia de la Veneția și Oficiul OSCE **au reținut că acesta restricționează mai multe forme de agitație electorală, libertatea de exprimare și limitează oportunitățile legate de campania electorală** (a se vedea Opinia CDL-AD(2022)025 din 20-22 octombrie 2022, §§ 76-77).

7. În aceste condiții am ajuns la concluzia că conținutul articolelor 52 și 70 alineatele (4) și (13) din Codul electoral fac incidente articolele 23, 32, 34, 38 și 41 din Constituție.

8. **Prin urmare, consider că Curtea Constituțională trebuia să declare sesizarea admisibilă și să o examineze în fond, inclusiv prin prisma standardelor internaționale menționate *supra***.

Judecător al Curții Constituționale

Vladimir ȚURCAN

14 mai 2024